NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

शास्त्री-वेदभाष्यम् (अथर्ववेदः)

2nd Elective for SastriSammanitha& B.A Honours

Choice Based Credit System (SHASTRI) Syllabus

Pattern of marks (following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 75 Marks for Written Examination

15 Objective × 1 Marks = 15×1	=15 Marks
2 (out of 4) × 15 Marks = 2×15	=30 Marks
6 (out of 4) × 5 Marks = 6×5	=30 Marks
	Total = 75 Marks
Internal Assessment: (Assignment, Class Test Etc.)	=25 Marks
Grand Total	=100 Marks

Objective of the Course

विषयोद्देश्यम्-

तत्रादौ जानन्ति भवन्तः यत्र ऋग्वेदादि त्रयोवेदाः आमुष्मिकफलदातारः भवन्ति। तत्रायम् अथर्ववेदः ऐहिकम् आमुष्मिकं च फलं प्रयच्छति।अयमथर्ववेदः ब्रह्मवेदः,अङ्गिरोवेदः,अथर्वाङ्गिरसोवेदः इत्यादिनामभिः प्रथितो वर्तते। अस्मिन् पाठ्यक्रमे अथर्ववेदशौनकशाखायाःसंहिताभागः,गोपथब्राह्मणम्,कौशिकगृह्यसूत्रम्,मीमांशापरिभाषा ,जैमिनीयन्यायमालाविस्तरप्रभृतयःबहवो ग्रन्थाः पाठ्यन्ते।तत्र प्राधान्येन एतेषां ग्रन्थानामर्थज्ञानेन अध्येतारः आधुनिकसन्दर्भे बहूनि तत्त्वानि प्राप्नुवन्ति।

शास्त्री-वेदभाष्यम् (अथर्ववेदः)

प्रथमवर्षम्

1st Semester

Paper no.-1,

विषयः- अथर्ववेदसंहितायां प्रथमकाण्डस्य प्रथमप्रपाठकस्य कतिपयसूक्तानिद्वितीयप्रपाठकश्च

Unit -1 **प्रथमकाण्डस्य मेधाजननम् ,अपांभेषजम् (सूक्तानि**-1, 4,5,6)

Objective – मेधाजननविषये तथा अपां भेषज- विषये विधानं वर्तते।

Unit -2 **प्रथमकाण्डस्य पाशविमोचनम्, नारीप्रसूतिः , यक्ष्मनाशनम् , विद्युत्, पुष्टिकर्म।**

(**सूक्तानि**-10,11,12,13,15)

Objective - नारीप्रसूतिविषये ,यक्ष्मादिरोगनिवारणविषये प्रयोगः वर्तते।

Unit -3 **प्रथमकाण्डस्य चतुर्थोऽनुवाकः**

Objective –युद्धे शास्त्रघातादिजनितरूधिरप्रवाहस्य चिकित्साः प्रतिपादिता।

Unit -4 **प्रथमकाण्डस्य पञ्चमोऽनुवाकः**

Objective –हृद्रोगकामलादिरोगोपशान्तये प्रयोगः विहितः ।

Unit -5 **प्रथमकाण्डस्य षष्ठोऽनुवाकः**

Objective –राष्ट्राभिवृद्धिविषयकं विशिष्टविधानम् अभिहितम्।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् मेधाजननं,नारीप्रसूतिविषये,रूधिरप्रवाहस्य चिकित्सा,हृद्रोगादिनां निवोरणोपायाः, राष्ट्राभिवर्द्दकसूक्तं च विषये पाठ्यन्ते। तेन च्छात्रस्य चिकित्सापरकज्ञानं भवति । किञ्च राष्ट्रहितभावना सम्पद्यते।

1st Semester

Interdisciplinary

Paper No. 2

विषयः- गोपथब्राह्मणम् (प्रथमप्रपाठकस्य आदितः विशंतिकण्डिकान्तकम्)

Unit -1 **आदितःचतुर्थकण्डिकां यावत् ।**

Objective –ब्रह्मा तथा सृष्टिप्रक्रिया, समुद्रोत्पत्तिः,भृगुउत्पत्तिः,अथर्वा , प्रजापतिः।

Unit -2 **पञ्चमकण्डिकातः अष्टमकण्डिकां यावत् ।**

Objective –प्रणवतत्त्वम्, लोकत्रयम्, देवतात्रयम्,वेदत्रयम्,व्याहुतित्रयम्,वेदस्यसर्वोत्तमता।

Unit -3 **नवमकण्डिकातः द्वादशकण्डिकां यावत् ।**

Objective –ब्रह्ममहिमा,महाव्याहृतयः,चन्द्रमा,नक्षत्रादि पदार्थः।

Unit.-4 **त्रयोदशकण्डिकातः षोडशकण्डिकां यावत् ।**

Objective –ब्रह्मयज्ञः,यज्ञदोषनिवारणम्,इष्टकालप्राप्तिः,यज्ञसफलता,ब्रह्मा-ब्रह्मचर्य,जगदुत्पत्तिः।

Unit -5 **सप्तदशकण्डिकातः विंशतिकण्डिकां यावत् ।**

Objective –ओंकारात् अग्निवायुसूर्यादिनां उत्पत्तिः,जलोत्पत्तिश्च।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् ब्रह्मा तथा सृष्टिप्रक्रिया, समुद्रोत्पत्तिः,भृगुउत्पत्तिः अथर्वा , प्रजापतिः, प्रणवतत्त्वम्, लोकत्रयम्, देवतात्रयम्, वेदत्रयम्, व्याहुतित्रयम्, वेदस्यसर्वोत्तमता, ब्रह्ममहिमा, महाव्याहृतयः,चन्द्रमा,नक्षत्रादि पदार्थः, ब्रह्मयज्ञः,यज्ञदोषनिवारणम्, इष्टकालप्राप्तिः, यज्ञसफलता, ब्रह्मा-ब्रह्मचर्य,जगदुत्पत्तिः, ओंकारात् अग्निवायुसूर्यादिनां उत्पत्तिः,जलोत्पोत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते। तेन च्छात्रस्य यज्ञगतरहस्यज्ञानं तथा प्राणायामादि योगतत्त्वात्मकज्ञानं च भवति ।

2nd Semester

Paper no.3

विषयः-गोपथब्राह्मणे प्रथमप्रपाठके एकविंशतिकण्डिकातःप्रपाठकान्तम्

Unit –1**प्रथमप्रपाठकस्य एकविंशतिकण्डिकातः त्रयोविंशतिकण्डिकां यावत्**

Objective –ओंकारात् इतिहासपुराणानामुत्पत्तिः,प्रणवस्य सहस्रावृत्तिफलम्।

Unit –2 **प्रथमप्रपाठकस्य चर्तुविंशतिकण्डिकातः सप्तविंशतिकण्डिकां यावत्**

Objective –ओंकारविषयिणी 36 प्रश्नाः ,इन्द्रप्रजापतिसंम्वादः,प्रणवविषयकप्रश्नानामुत्तराणि।

Unit –3 **प्रथमप्रपाठकस्य अष्टाविंशतिकण्डिकातः एकत्रिंशत्कण्डिकां यावत्**

Objective – ओंकारोच्चारणमहिमा,चत्वारोवेदाः, ओंकारचिन्तनम्,मोद्गल्यमैत्रेयकथा।

Unit –4 **प्रथमप्रपाठकस्य द्वात्रिंशत्कण्डिकातः पञ्चत्रिंशत्कण्डिकां यावत्**

Objective –मौदगलमैत्रेययोः गायत्रीमन्त्रस्योपरि चर्चा,गायत्री मन्त्रोत्पत्ति इत्यादि।

Unit –5 **प्रथमप्रपाठकस्य षड् त्रिंशत्कण्डिकातः प्रपाठकान्तं यावत्**

Objective – गायत्रीमन्त्रस्य तृतीयपादस्य व्याख्या,द्वादशमहातत्त्वानां परम्परा , तेषांविचारः आचमनविधानं लाभाश्च।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् ओंकारात् इतिहासपुराणानामुत्पत्तिः,प्रणवस्य सहस्रावृत्तिफलम्, ओंकार विषयिणी 36 प्रश्नाः ,इन्द्रप्रजापतिसंम्वादः,प्रणवविषयकप्रश्नानामुत्तराणि, ओंकारोच्चारणमहिमा, चत्वारोवेदाः, ओंकारचिन्तनम्,मोदगल्यमैत्रेयकथा, मौदगलमैत्रेययोः गायत्रीमन्त्रस्योपरि चर्चा,गायत्री मन्त्रोत्पत्तिः, गायत्रीमन्त्रस्य तृतीयपादस्य व्याख्या,द्वादशमहातत्त्वानां परम्परा , तेषांविचारः आचमनविधानं तस्य लाभाश्च इत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते।अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां विषयसम्बन्धिज्ञानं तथा आध्यात्मिकविचाराश्च सम्पाद्यन्ते।

2nd Semester

Paper No. 4

Interdisciplinary

विषयः- वेदाङ्गेतिहासः

Unit – 1 शिक्षा ।

Objective - वर्णोच्चारणप्रकारः, प्रयत्नादीनां प्रकारः, स्वरः, मात्रा, कालप्रभृतिविचारः।

Unit – 2 कल्पः।

Objective – श्रौतसूत्र-गृह्यसूत्र-धर्मसूत्र-शूल्वसूत्रेत्यादीनां विषये वर्णनम्।

Unit – 3 व्याकरणम्, निरुक्तञ्च।

Objective – सन्धि, समासादिविषये एवंनिघण्टु, नैगम, दैवतकाण्डत्रयाणां वर्णनं परिचयात्मकमध्ययनं च ।

Unit – 4 छन्दः।

Objective – अत्र गायत्री, उष्णिक्, त्रिष्टुप्, पङ्क्तिः,जगती, अनुष्टुप्, बृहती, सप्तछन्दांसिविषये वर्णनम्।

Unit – 5 ज्योतिषम् ।

Objective - अत्रसिद्धान्तसहितहोरादि स्कन्धत्रयाणा वर्णनंराशिग्रहाणांवर्णनं कालनिर्णयश्चेति ।

Objective of the Paper

विषयस्योद्देश्यकथनम् —

विषयेऽस्मिन् शिक्षा-कल्प-निरुक्त-छन्द-ज्योतिष-व्याकरणादिषण्णांछन्दसां च परिचयः वर्तते। अस्याध्ययनेन वेदोक्तविषयाणामुपरि ज्ञानार्जनंभवति। उच्यते –हि पाणिनीयशिक्षायां – तस्मात्साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते।

द्वितीयवर्षम्

3rd Semester

Paper No. 5

विषयः- अथर्ववेदे (शौनकीय)संहितायां तृतीयकाण्डस्य कतिपयसूक्तानि

Unit–1 **तृतीयकाण्डे सूक्तानि** 1,4,7

Objective –सेनासंयोजनविधिः, यक्ष्मानिवारणविधिः।

Unit–2 **तृतीयकाण्डे सूक्तानि** 11,11,13

Objective – रायस्पोषेण दीर्घायुप्राप्त्यादीनां प्रयोगः।

Unit–3 **तृतीयकाण्डे सूक्तानि** 14,15,16

Objective –वाणिज्यद्वारा स्वस्तिप्राप्त्युपायः।

Unit–4 **तृतीयकाण्डे सूक्तानि** 17,21,22

Objective –कृषिः,शान्तिप्राप्तिः, वर्चप्राप्त्यादिविषयाः।

Unit -5 **तृतीयकाण्डे सूक्तानि** 23,28,30

Objective –वीरप्रसूतिः,पशुपोषणं , सौमनस्यापि प्राप्त्युपायः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् सेनासंयोजनविधिस्तथा यक्ष्मानिवारणविधिः, रायस्पोषेण दीर्घायुप्राप्त्यादीनां प्रयोगः, वाणिज्यद्वारा स्वस्तिप्राप्त्युपायः, कृषिः,शान्तिप्राप्तिः, वर्चप्राप्त्यादिः, वीरप्रसूतिः,पशुपोषणं तथा सौमनस्यापि प्राप्त्युपायः इत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते।अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां विषयसम्बन्धिज्ञानं तथा आध्यात्मिकविचाराश्च सम्पाद्यन्ते।

3rd Semester

Interdisciplinary

Paper No. 6

विषयः- गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे द्वितीयप्रपाठके प्रथमतःदशमकण्डिकांयावत्, तृतीयप्रपाठके एकादशतःत्रयोविंशतिकण्डिकांपर्यन्तम्

Unit–1 **गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे द्वितीयप्रपाठकस्य प्रथमकण्डिकातः पञ्चमकण्डिकां यावत्**

Objective – ब्रह्मचारीमहिमा तस्य कर्तव्यानि।

Unit–2 **गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे द्वितीयप्रपाठस्य षष्ठकण्डिकातः दशमकण्डिकां यावत्**

Objective –शिक्षाप्रदानेन गृहस्थस्य धर्मरक्षा, चतुर्णा ऋत्विजां कर्तव्यानि।

Unit–3 **गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे तृतीयप्रपाठकस्य एकादशकण्डिकातः चतुर्दशकण्डिकां यावत्**

Objective –यागमहिमा ।

Unit–4 **गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे तृतीयप्रपाठस्य पञ्चदशकण्डिकातः अष्टादशकण्डिकां यावत्**

Objective –अग्निष्टोमस्य प्राशस्त्यम्।

Unit -5 **गोपथब्राह्मणे पूर्वभागे तृतीयप्रपाठस्य उनविंशतिकण्डिकातः त्रयोविंशतिकण्डिकां यावत्**

Objective – दीक्षा तथा पुत्रेष्टियज्ञस्य विधानम्।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् ब्रह्मचारीमहिमा तस्य कर्तव्यानि, शिक्षाप्रदानेन गृहस्थस्य धर्मरक्षा, चतुर्णां ऋत्विजां कर्तव्यानि, यागमहिमा, अग्निष्टोमस्य प्राशस्त्यम्, दीक्षा तथा पुत्रेष्टियज्ञस्य विधानम् इत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते। अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां यागसम्बन्धिज्ञानं तथा धार्मिककर्तव्यादिकं च सम्पादितम् भवति।

4th Semester

Paper No. 7

विषयः- अथर्ववेदे शौनकीयसंहितायां

(चतुर्थकाण्डस्य पञ्चमोऽनुवाकात् अष्टमोऽनुवाकंयावत्)

Unit–1 **चतुर्थकाण्डस्य पञ्चमोऽनुवाकः(एकविंशतितः चर्तुविंशतिसूक्तं यावत्)**

Objective – भैषज्यकर्माणि,संग्रामजयः,शान्त्योदकम्।

Unit–2 **चतुर्थकाण्डस्य पञ्चमोऽनुवाकस्य पञ्चमसूक्तात्षष्ठोऽनुवाकस्य तृतीय सूक्तं यावत्**

Objective –शान्तवायुःप्रार्थना,सर्वव्याधिभैषजम्।

Unit–3 **चतुर्थकाण्डस्य षष्ठोऽनुवाकस्य चतुर्थसूक्तात्, सप्तमोऽनुवाकस्य द्वितीयसूक्तं यावत्**

Objective –सेनानिरिक्षणम्, सेनासंयोजनम्,वागाम्भृणीयसूक्तम्

Unit–4 **चतुर्थकाण्डस्य सप्तमोऽनुवाकस्य तृतीयसूक्तात् अष्टमोऽनुवाकस्य प्रथमसूक्तं यावत् ।**

Objective –सत्योजाअग्निस्तुतिः, पुरुषाणांअभिरतिनिवृत्तिः।

Unit -5 **चतुर्थकाण्डस्य अष्टमोऽनुवाकस्य द्वितीयसूक्तात् अनुवाकान्तं यावत् ।**

Objective –संनतिः, औषधिमन्त्राः,सर्वभूतग्रहभैषजम्

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् भैषज्यकर्माणि,संग्रामजयः,शान्त्योदकम्, शान्तवायुःप्रार्थना,सर्वव्याधिभैषजम्, सेनानिरिक्षणम्, सेनासंयोजनम्,वागाम्भृणीयसूक्तम्, सत्योजाअग्निस्तुतिः, पुरुषाणां अभिरतिनिवृत्तिः, संनतिः, औषधिमन्त्राः,सर्वभूतग्रहभैषजम् इत्यादयः विषयाः समन्त्रकं पाठ्यन्ते। अस्याध्ययनेन च्छात्राणां मन्त्रार्थज्ञानं प्रायोगिकज्ञानञ्च भवतीति।

4th Semester

Interdisciplinary

Paper no.8

विषयः-मीमांसापरिभाषा

Unit –1 **मीमांसापरिभाषायाः प्रथमप्रकरणम्**

Objective –वेदस्यापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वम्, तस्य भेदाः।

Unit –2 **मीमांसापरिभाषायाः द्वितीयप्रकरणादितः कर्मभेदं यावत्**

Objective –कर्मणः भेदाः , कर्मणः स्वरुपम् ।

Unit –3 **यागहोमशब्दार्थविचारात् द्वितीयप्रकणान्तं यावत्।**

Objective –यागहोम-इत्यनयोः भेदविचारः।

Unit –4 **मीमांसापरिभाषायाः तृतीयप्रकरणम्**

Objective –भावनाविचारः ।

Unit –5 **मीमांसापरिभाषायाः चतुर्थप्रकरणम्**

Objective –अर्थवादविचारः , कर्मभेदः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् वेदापौरुषेयत्वं, पञ्चविधत्वं, कर्मणः भेदाः,यागहोमयोर्विचारः, भावनाविचारः, अर्थवादविचारश्च वर्णितः।एतस्याध्ययनेन च्छात्राणां मीमांसासम्बन्धिज्ञानं तथा वेदानां प्रामाणिकज्ञानञ्च सम्पादितम् भवति।

तृतीयवर्षम्

5th Semester

Paper No. 9

विषयः- अथर्ववेदे (शौनकीय)संहितायां षष्ठकाण्डे षष्ठानुवाकात् नवमोऽनुवाकं यावत्।

Unit–1 **षष्ठकाण्डस्य षष्ठोऽनुवाकः।**

Objective –विविधव्याधिनिवारणोपायाः।

Unit– 2 **षष्ठकाण्डस्य सप्तमोऽनुवाकः।**

Objective –शान्तिकर्मणिप्रयोगः।

Unit–3 **षष्ठकाण्डस्य अष्टमोऽनुवाकः।**

Objective –सौमनस्यप्राप्त्युपायः ।

Unit–4 **षष्ठकाण्डस्य नवमोऽनुवाकस्य प्रथमसूक्तात् तृतीयसूक्तं यावत्।**

Objective –गण्डमालादिरोगनिवारणम्।

Unit -5 **षष्ठकाण्डस्य नवमोऽनुवाकस्य चतुर्थ-पञ्चमसूक्तद्वयम्।**

Objective –जायापत्योरन्योन्यप्रीतिजननविधिः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् विविधव्याधिनिवारणोपायाः, शान्तिकर्मणिप्रयोगः, सौमनस्यप्राप्त्युपायः, गण्डमालादिरोगनिवारणम्, जायापत्योरन्योन्यप्रीतिजननविधिः इत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते। अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां रोगनिवारणज्ञानं तथा प्रायोगिकज्ञानञ्च भवतीति।

5th Semester

Interdisciplinary

Paper No. 10

विषयः- अथर्ववेदे (शौनकीय)संहितायां षष्ठकाण्डे प्रथमोऽनुवाकात् पञ्चमोऽनुवाकं यावत्।

Unit–1 **षष्ठकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकः।**

Objective –पुष्टिकामप्रयोगः ।

Unit–2 **षष्ठकाण्डस्य द्वितीयोऽनुवाकः।**

Objective –पुंसवनादिसंस्काराः।

Unit–3 **षष्ठकाण्डस्य तृतीयोऽनुवाकः।**

Objective –केशवृद्धिकर्मणि प्रयोगः।

Unit–4 **षष्ठकाण्डस्य चतुर्थोऽनुवाकः।**

Objective – कृषिविज्ञानविषयाः।

Unit -5 **षष्ठकाण्डस्य पञ्चमोऽनुवाकः।**

Objective –पुरुषस्यकोशविनाशविधिः।

Objective of the paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् पुष्टिकामप्रयोगः, पुंसवनादिसंस्काराः, केशवृद्धिकर्मणि प्रयोगः, कृषिविज्ञानविषयाः, पुरुषस्यकोशविनाशविधिः इत्यादिविषयाः पाठ्यन्ते। अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां मन्त्रार्थज्ञानं तथा वैज्ञानिकतत्त्वज्ञानञ्च भवतीति।

6th Semester

Paper No. 11

विषयः-शोनकसंहितायाः सप्तमकाण्डस्य आदितः दशमोनुवाकाः

Unit–1 सप्तमकाण्डस्य प्रथमद्वितीयानुवाकौ

Objective –विघ्नशमनम्,पुष्टिकामः,वृष्टिकामादिनां परिचयः

Unit–2 सप्तमकाण्डस्य तृतीयचतुर्थानुवाकौ

Objective –सर्वसम्पत्कर्म, ईर्षानिवर्तनम् ,वृश्चिकविषनिवारणोपायाः

Unit–3 सप्तमकाण्डस्य पञ्चमषष्ठानुवाकौ

Objective –अग्निस्तुतिः, अवसथ्याधानम्

Unit–4 सप्तमकाण्डस्य सप्तमाष्टमानुवाकौ

Objective –पार्वणहोमः, भैषज्यप्रयोगः,आपस्तुतिः

Unit–5 सप्तमकाण्डस्य नवमदशमानुवाकौ

Objective – ग्रामकामः,दर्भस्तुतिः,द्यूतजयकर्म

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

प्रकरणेऽस्मिन् वृष्टिकामादिनां परिचयः, सर्वसम्पत्कर्म, ईर्षानिवर्तनम् वृश्चिकविषनिवारणोपायाः, अग्निस्तुतिः, अवसथ्याधानम्, पार्वणहोमः, भैषज्यप्रयोगः,आपस्तुतिः, ग्रामकामः,दर्भस्तुतिः,द्यूतजयकर्म इत्यादयः विषयाः विविच्यन्ते। अस्याध्ययनेन छात्राणां विषयसम्वन्धिज्ञानं तथा आधुनिकसमस्यानां निवारणञ्च भवति ।

6th Semester

Interdisciplinary

Paper No. 12

विषयः-जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः

Unit –1 **जिज्ञासाधिकरणम्, धर्मलक्षणम्, धर्मप्रामाण्यम्, चोदनाप्रामाण्यम्**

Objective –धर्मलक्षणम्, प्रामाण्यम्,चोदनाधर्ममूलकत्ववर्णनम् ।

Unit –2 **शब्दनित्यत्वाधिकरणम्, वाक्याधिकरणम्, वेदापौरुषेयार्थवादः।**

Objective –वेदवाक्यस्य नित्यत्वम् ,अपौरुषेयत्वम्, अर्थवादश्च ।

Unit –3 **मन्त्राधिकरणम्, स्मृत्याधिकरणम्, विरोधाधिकरणम्, तत्प्रख्याधिकरणम्**

Objective –मन्त्रभागप्रामाण्यम् , स्मृत्याद्यधिकरणविषयः।

Unit –4 **अपूर्वाधिकरणम्, मन्त्रलक्षणम् ब्राह्मणलक्षणम्।**

Objective –ब्राह्मणलक्षणम् , अपूर्वाधिकरणविधिः ।

Unit –5 **ऋग्यजुस्सामलक्षणम्, आचारप्रामाण्यम्, निगदाधिकरणम्, ग्रहैकत्वाधिकरणम्।**

Objective –ऋगादीनां लक्षणम्, आचारप्रामाण्यम्

Objective of the Course

विषयोद्देश्यथनम्-

विषयेऽस्मिन् धर्मलक्षणम्, वेदनित्यत्वम्, वेदापौरुषेयत्वम्, ब्राह्मणलक्षणम्, अपूर्वाधिकरणम्,ऋगादिनां लक्षणादिविषयाः पाठ्यन्ते। अनेनाध्ययनेन च्छात्राणां मीमांशासम्बन्धिज्ञानं ,प्रायोगिकज्ञानञ्च भवतीति ।

शास्त्री चतुर्थवर्षम्

7th semester

Course.13

विषयः-(क) शौनकसंहितायां एकादशद्वादशकाण्डयोः कतिपयसूक्तानि

(ख) गोपथब्राह्मणोत्तरभागे चतुर्थप्रपाठके प्रथमतःदशमकाण्डिकांयावत्

Unit –1 एकादशकाण्डस्य रूद्रसूक्तम्,प्राणसूक्तम्

Objective –रूद्रस्यमहिमा, प्राणस्वरूपम्

Unit –2 एकादशकाण्डस्य ब्रह्मचर्यसूक्तम्, अध्यात्मसूक्तम्

Objective –ब्रह्मचर्यमहिमा, अध्यात्मस्वरूपम्

Unit –3 द्वादशकाण्डस्य पृथिवीसूक्तम्

Objective –पृथिव्याः दार्शनिकस्वरूपम्, पृथिव्याः महत्वम्

Unit –4 द्वादशकाण्डस्य वशा गौः सूक्तम्

Objective –वशागौः महिमा महत्वंच

Unit –5 गोपथब्राह्मोत्तरभागे चतुर्थप्रपाठके आदितः दशकाण्डिकाः

Objective –एकाहसत्रम्, सोमयागेऋत्विजां कर्तव्यानि

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

प्रकरणेऽस्मिन् रूद्रस्यप्राणस्यच स्वरूपम् ,ब्रह्मचर्यमहिमा, अध्यात्मस्वरूपं च तथा पृथिव्याः दार्शनिकस्वरूपम् महत्वं च पुनः वशागोः महिमा एकाहसत्रम् सोमयागेऋत्विजां कर्तव्यानि इत्यादि विषयाः प्रतिपादिताः।

7th semester

Interdisciplinary

Paper-14

विषयः- ऋग्वेदभाष्यभूमिका (सायणभाष्यम्)

Unit –1 ऋग्वेदस्याभ्यर्हितत्वम्, वेदप्रामाण्यम्, मन्त्रप्राण्यम् विचारश्च

Objective – चतुर्णामपि वेदानां मध्ये ऋग्वेदस्यैव प्राथम्यम्। वेदस्य प्रमाणविषयकचर्चा, पूर्वपक्षस्य मतखण्डनपुरस्सरं सैद्धान्तिकविचारः ।

Unit –2 ब्राह्मणप्रामाण्यम्, वेदापौरुषेयत्वम्

Objective –ब्राह्मणग्रन्थानां अध्ययनपरकत्वे आवश्यकता, वेदाः अपौरुषेयत्व विचारः,

Unit –3 मन्त्रलक्षणम्, ब्राह्मणलक्षणम्, ऋगादीनां लक्षणम्

Objective –वेदोक्तमन्त्राणां मीमांसानुगुणं लक्षणविचारः, ब्राह्मणभागस्य दशविधलक्षणं ,ऋगादीनां लक्षणञ्च

Unit –4 अध्ययनविधिः, वेदार्थज्ञानप्रशंसा

Objective –वेदादिनां अध्ययनपरकविधेः वर्णनं,वेदाध्ययनप्रशंसा च ।

Unit –5 अनुबन्धचतुष्टयं षडङ्गानां परिचयश्च

Objective – अनुबन्धचतुष्टयस्य सोदाहरणं वर्णनं , शिक्षादि षडङ्गानां परिचयश्च ।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्योकथनम्-

अयं ऋग्वेदभाष्यभूमिकाग्रन्थः प्रकणग्रन्थत्वेन प्रसिद्धः। अत्र ग्रन्थे प्रतिपादितविषयाः अत्यन्तं प्रसिद्धाः। वेदस्वरुपं मन्त्रब्राह्मणयोः लक्षणप्रामाण्यविचारः, वेदस्यापौरुषत्वम्, वेदार्थज्ञानप्रशंसा, षडङ्गानां स्वरुपं इत्येते विषयाः ग्रन्थेऽस्मिन् मीमांसाशास्त्रानुगुणं प्रतिपादिताः। सर्वैः संस्कृतछात्रैः एतस्य ग्रन्थस्य अवश्यमध्ययनं कर्तव्यम्। येन वेदसम्बन्धिज्ञानं नियतं भवितुमर्हति।

8th semester

Course.15

विषयः-Editing of One Manuscript.

Course. 16

विषयः-Editing of One Manuscript.

सहायकग्रन्थाः-

1. शौनकसंहिता, भश्करन् नायर, विश्वेश्वरानन्द वैदिक शोध संस्थान, पश्चिमवङ्गालः, 2018
2. वैदिकमाङ्मयस्येतिहासः,जगदीशचन्द्रमिश्रः,चौखम्बा,वाराणसी ,2008
3. वैदिकमाङ्मयस्येतिहासः,बलदेव उपाध्यायः चौखम्बा,वाराणसी,2005
4. यज्ञतत्वप्रकाशः,चिन्ना जीयरस्वामि
5. अग्निहोत्रविमर्शः
6. गोपथब्राह्मणम्, प्रज्ञादेवी, मेधादेवी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली, 2012

7. कैशिकगृह्यसूत्रम्, ठाकुर उदयनारायणसिहं,ज्योतिषप्रकाश प्रेस्,विश्वेश्वरगञ्ज, वारणासी,1942

8. प्रश्नोपनिषद्, इशादिनौउपनिषद्,गीताप्रेस्,गोरखपुर,2006

9. मण्डुकोपनिषद्, इशादिनौउपनिषद्,गीताप्रेस्,गोरखपुर,2006

10. माण्डुक्योपनिषद्, इशादिनौउपनिषद्,गीताप्रेस्,गोरखपुर,2006

11. जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः, डाँ महेन्द्र पाण्डेय,चौखम्वासुरभारती प्रकाशन,वारणासी, 2002

12. मीमांसापरिभाषा,हरिदासमित्रः,मुम्बाइ, 19003

आचार्य-अथर्ववेदः

NATIONAL SANSKRIT UNIVERSITY: TIRUPATI

DEPARTMENT OF VEDABHASYAM

ACHARYA (VEDABHASYAM)

SYLLABUS

Pattern of marks (following pattern will be followed for each paper in each semester)

External Assessment = 70Marks for Written Examination

2 (out of 4) × 15 Marks	=30 Marks
2 (out of 4) × 10 Marks	=20 Marks
2 (out of 4) × 5 Marks	=10 Marks
10 Objectives × 1 Marks	=10 Marks
	Total =70 Marks

Internal Assessment: 30 Marks

Objective type Question (Class Test)	= 10 Marks
Paper presention in Departmental Seminar	= 10 Marks
Assignments	= 10 Marks
	Total = 30 Marks

Grand Total = 70 Marks + 30 Marks = 100 Marks

Objective of the Course

विषयोद्देश्यम्-

तत्रादौ अथर्ववेदस्य इदं महन्महत्वं वर्तते यत् सकलजीवगणानां स्वजीवनं सुखसमन्वितं कर्तु येषां साधनानापेक्षा भवति तेषां सिद्ध्यर्थं वेदेऽस्मिन् विविधानामनुष्ठानानां विधानं विहितमस्ति। चतुर्षु वेदेषु ऐहिकफलप्रदातृत्वेन वेदस्यास्य प्रशस्तिः। आधुनिकजीवनोपयोगितायै अनेके सन्दर्भाः वेदेऽस्मिन् संप्राप्यन्ते।

पाठ्यक्रमेऽस्मिन् अथर्ववेदस्य शौनकसंहिता,गोपथब्राह्मणम्, कौशिकगृह्यसूत्रम्,मुण्ड-माण्डुक्य -प्रश्नादिउपनिषद्भागः,अथर्वपरिशिष्टम्, निरूक्तम्, पिङ्गलछन्दशास्त्रप्रभृतयः अनेकेग्रन्थाः

पाठ्यन्ते। एतेषु ग्रन्थेषु विभिन्नैः विषयैः तत्र पाधान्येन विविधव्याधि उपशमनोपायैः सम्पूर्णस्य समाजस्य महान् उपकारः भवेदिति निश्चप्रचम् ।

आचार्य-वेदभाष्यम्

1st semester

Paper-1

विषयः-शोनकसंहितायां त्रयोदशकाण्डस्य प्रथमचतुर्थानुवाकौ

Unit –1 **त्रयोदशकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकस्य आदितः विंशति मन्त्रंयावत्**

Objective –मरूतस्तुतिः,इन्द्रस्तुतिः, अग्निस्तुतिः।

Unit –2 **त्रयोदशकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकस्य एकविंशति मन्त्रतः चत्वारिंशत् मन्त्रं यावत्**

Objective –मरूत्गणवर्णनं ,मरूतांमहत्वम्

Unit –3 **त्रयोदशकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकस्य एकचत्वारंशत् मन्त्रतः षष्ठिमन्त्रं यावत्**

Objective –इन्द्रस्य प्रार्थना,सूर्यस्तुतिः, वैश्वानरस्तुतिः

Unit –4 **त्रयोदशकाण्डस्य चतुर्थोऽनुवाकस्य आदितः त्रिंशत् मन्त्रं यावत्**

Objective –यजमानस्य स्वर्गकामः,स्वर्गप्राप्ति उपायः।

Unit –5 **त्रयोदशकाण्डस्य चतुर्थोऽनुवाकस्य एकत्रिंशतमन्त्रतः षट्पञ्चाशत् मन्त्रं यावत्**

Objective –स्वर्गकामोयजमानस्य जपनिरूपणम्

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

पत्रेऽस्मिन् राष्ट्रस्य भरणार्थं रोहितसाहाचार्येण मरूतादयः देवाः आहूताःतथा च अग्निस्तुतिः, मरूत्स्तुतिः, इन्द्रस्तुतिः इत्यादयः विषयाः प्रतिपादिताः।पुनः यजमानस्य स्वर्गप्राप्त्यर्थं नैकेपायाः वर्णिताः। अस्याध्ययनेन छात्रस्य महान् उपकारःभवति ।

1st semester

Paper No. 2

विषयः- अथर्ववेदसंहिता सप्तदश-अष्टादशकाण्डौ

Unit–1 सप्तदशकाण्डे प्रथमोऽनुवाकः(प्रथमतः- तृतीयसूक्तं पर्यन्तं)

Objective –उपनयनकर्म,सूर्यस्तुतिः, यजमानप्रार्थना

Unit–2 अष्टादशकाण्डे प्रथमोऽनुवाकः (प्रथमतः- षष्ठसूक्तं पर्यन्तं)

Objective –पितृमेधे-शवदाहनान्तरं विषमसंख्यकैः ब्राह्मणैः जपविधानम्

Unit–3 अष्टादशकाण्डे द्वतीयोऽनुवाकः (प्रथमतः- षष्ठसूक्तं पर्यन्तं)

Objective –यमयमीसंवादः,अग्निस्तुतिः,पितृमेधः

Unit–4 अष्टादशकाण्डे तृतीयोऽनुवाकः (प्रथमतः- सप्तम सूक्तं पर्यन्तं)

Objective –स्त्रीधर्मविचारः,दिग्प्रार्थना,स्थालीपाकविधिः

Unit–5 अष्टादशकाण्डे चतुर्थोऽनुवाकः (प्रथमतः- नवमसूक्तं पर्यन्तं)

Objective –आहिताग्निप्रेतमुपतिष्ठेत् विधिः, पितृस्तुतिः

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

पत्रेस्मिन् उपनयनकर्म,सूर्यस्तुतिः,शवदाहनानन्तरं ब्राह्मणानां जपविधानं, यमयमीसंवादः, पितृमेधः,अग्निस्तुतिः,स्त्रीधर्मविचारः,स्थालीपाकविधिः ,पितृस्तुतिः इत्यादय विषयाः प्राधान्येन प्रतिपादताः। पत्रस्यास्याध्ययनेन छात्राणां एतद् विषयकं ज्ञानं सुष्टतया भवतीति।

1st semester

Paper no.3

विषयः-(क) शोनकीयसंहितायां एकोऽनविंशकाण्डस्य कतिपय सूक्तानि

(ख) गोपथब्राह्मणोत्तरभागे षष्ठप्रपाठके षोडश कण्डिकाः

Unit –1 **एकोऽनविंशकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकः**

Objective – सर्वपुष्टिकर्मसम्बन्धिमन्त्राः, देवतानांस्तुतिः

Unit –2 **एकोऽनविंशकाण्डस्य हिरण्यधारणसूक्तं, औदुम्वरमणिसूक्तम्, दर्भसूक्तम्**

Objective –हिरण्यधारणविधिः,औदुम्वरमणिप्राप्तिः उपायाः, दर्भस्तुतिः

Unit –3 **एकोऽनविंशकाण्डस्य कतिपयसूक्तानि** (33,34,35,47)

Objective –शान्तिविधानम्,रिष्टशान्तिउपायाः देवतास्तुतिः

Unit –4 **एकोऽनविंशकाण्डस्य कतिपयसूक्तानि** (53,54,56,64,71,72)

Objective –कालस्य महिमा, कालपरिमाणम्, कालादिनांविचारः

Unit –5 **गोपथब्राह्मणोत्तरभागे षष्ठप्रपाठके षोडश कण्डिकाः**

Objective –सोमयागान्तर्गत अहीनयागस्य प्रयोगः

Objective of the paper

विषयोद्देश्यथनम्-

विषयेऽस्मिन् सर्वपुष्टिकर्माणि, हिरण्यधारणविधिः, औदुम्वरमणिप्राप्तिरुपायाः, महाशान्तिकविधानं, कालस्यमहिमा ,अहीनयागस्यप्रयोगः इत्यादयः विषयाः अत्र समन्त्रकं प्रतिपादिताः। अतः अस्याध्ययनेन छात्रस्य एतद् विषयकंज्ञानं सम्यक् भवतीति

1st semester

Interdisciplinary

Paper-4

विषयः-निरुक्तम् (सप्तमोऽध्यायः)

Unit –1 सप्तमोऽध्यायस्य प्रथमपादः

Objective –मन्त्राणां भेदाः, यज्ञे अग्नेः तथा विष्णोः प्राथम्यं ।

Unit –2 सप्तमोऽध्यायस्य द्वितायपादः

Objective –यज्ञसम्बन्धी विचारः, देवतानां पृथिवी, अन्तरिक्ष, द्युलोकदादिषु विद्यमाने स्वरुपविषये तथा देवतानाम् आकारचिन्तनं ।

Unit –3 सप्तमोऽध्यायस्य तृतीयपादः

Objective –तिस्र देवताः इति यास्कस्य अभिप्रायानुगुणं भक्तिसाहचर्यं च वर्णितम्। तत्र मन्त्रस्य व्युत्पत्तिः छन्दसां परिचयश्च ।

Unit –4 सप्तमोऽध्यायस्य चतुर्थपञ्चमपादौ

Objective –अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिपुरस्सरं वर्णनं ऋग्वेदोक्त मन्त्राणाम् उदाहरणपुरस्सरं अग्नेर्महिमावर्णनम्, जातवेद इति शब्दस्य व्युत्पत्तिः निदर्शितम्।

Unit –5 सप्तमोऽध्यायस्य षष्ठसप्तमपादौ

Objective –वैश्वानरःशब्दस्य उपरिविचारः, अग्नेः लोकत्रयेषु व्यापकत्वस्वरुपम्, एवञ्च वृष्टेः रहस्यं प्रतिपादितम्।

Objective of the Paper

विषयोद्देशयकथनम्-

अध्यायेऽस्मिन् मन्त्राणां भेदाः, तिस्र एव देवताः अग्निः, इन्द्रः-आदित्य इति एतासां देवतानां निर्वचनम्। तथा अग्नेः जातवेदः वैश्वानरः इति नामभिः निर्वचनादिकं समाम्नातम्, तथा अग्निशब्दस्य व्युत्पत्तिः धातुभ्यः निष्पन्नाः इत्यपि आलोचितम्।

1st semester

Paper-5

Softcore,

विषयः- वेदानां वैशिष्ट्यं संहिताब्राह्मणारण्यकोपनिषदां परिचयश्च

Unit –1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः

Objective –वेदानांस्वरूपम्, वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः ।

Unit –2 ऋग्वेदपरिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective –ऋग्वेदस्य पञ्चशाखा, यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरुप्य यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः ।

Unit –3 सामवेदपरिचयः, अथर्ववेदपरिचयः

Objective –सामवेदस्य शाखानां वर्णनं अथर्ववेदस्य शाखानां वर्णनं तदन्तर्गत -विषयाणां विवेचनम्।

Unit –4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective –चतुर्णामपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणस्य दशविधलक्षणम्, ब्राह्मणवैशिष्ट्यं ।

Unit –5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम् परिचयश्च

Objective – वेदानां -आरण्यकानां स्वरूपम् वेदानुगुणं उपनिषदां वैशिष्ट्यञ्च ।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

चतुर्णां वेदानास्वरूपम् तथा मौलिकविषयाः तत्र प्रतिपादिताः। ब्राह्मण-आरण्यकोपनिषदांस्वरुपं तत्र वर्ण्यविषयाः के, तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपाद्यते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारः भवति।

2nd Semester

Paper-6

विषयः- (क)शौनकीयसंहितायां विंशकाण्डम्

(ख)प्रश्नोपनिषद् (शाङ्करभाष्यम्)

Unit –1 विंशकाण्डस्य प्रथमोऽनुवाकः

Objective –अग्निष्टोमयागे याज्याप्रयोगः।

Unit –2 विंशकाण्डस्य कतिपयसूक्तानि(15,16,34)

Objective –उक्थ्ययागे शस्त्रप्रयोगः

Unit –3 प्रश्नोपनिषदः प्रथम द्वितीयप्रश्नौ

Objective –सुकेशाप्रभृतिनां ऋषिणां प्रश्नाः,रयिप्राणाभ्यां जगत्उत्पतिः

Unit –4 प्रश्नोपनिषदःतृतीयचतुर्थप्रश्नौ

Objective –प्राणोत्पतितिस्थितिः, स्वप्नावस्थावर्णनम्

Unit –5 प्रश्नोपनिषदः पञ्चमषष्ठप्रश्नौ

Objective – अपरब्रह्म,परंब्रह्म,षोडशकलानां वर्णना

Objective of the Paper

विषयोद्देश्योकथनम्-

(क) विषयेऽस्मिन् अग्निष्टोमयागे प्रयुक्तशस्त्राणां वर्णनम्, उक्थ्ययागस्य प्रयोगःवर्णितः

(ख) विषयेऽस्मिन् सुकेशाप्रभृतिऋषिणांप्रश्नाः, जगत्उत्पतिविचारः,परंब्रह्मणः षोडशकलाविचारः

पत्रस्यास्य अध्ययनेन छात्रस्य यागसंम्बन्धिज्ञानं तथा आध्यात्मिकज्ञानं च सम्पद्यते।

2nd Semester

Interdisciplinary

Paper-7

विषयः- माण्डुकीशिक्षा

Unit –1 माण्डुकीशिक्षायाः1-35 श्लोकं यावत्

Objective –पाठवृत्तिः,सप्तस्वराः,सस्वरपाठप्रशंसा

Unit –2 माण्डुकीशिक्षायाः36 – 70 श्लोकं यावत्

Objective –स्वरमात्राविभागः, उदात्तादिस्वराः ,उच्चारणस्थानानि

Unit –3 माण्डुकीशिक्षायाः71-105 श्लोकं यावत्।

Objective –स्वरितभेदाः, प्रयत्नौ,उष्मवर्णाः।

Unit –4 माण्डुकीशिक्षायाः106-141 श्लोकं यावत्।

Objective –मात्रास्वरूपम्, वर्गविचारः,अवग्रहस्वरूपम्।

Unit –5 माण्डुकीशिक्षायाः142-181 श्लोकं यावत्।

Objective –अक्षरानुगुणं उच्चारणनियमाः,गुरुशिष्यलक्षणं च ।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

पत्रेऽस्मिन् निषादादि सप्तस्वराः,ह्रस्वादिमात्राः,स्वरितभेदाः, आभ्यन्तरवाह्यप्रयत्नौ उष्मवर्णाः ,वर्गविचारः, अवग्रहस्वरूपम् ,उच्चारणनियमाःइत्यादयः विषयाः सुष्ठुतया प्रतिपादिताः यस्य अध्ययनेन छात्राणां स्वरादिनां ज्ञानं सम्यक् भवति । येन छात्राः मन्त्राणामुच्चारणं कर्तुं समर्थाः भवन्ति ।

2nd Semester

Paper-8

विषयः- (क)कौशिकगुह्यसूत्रम्- प्रथमोऽध्यायः

(ग) माण्डुक्योपनिषद् आगमप्रकरणम् (शाङ्करभाष्यम्)

Unit –1 **कौशिकगुह्यसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य प्रथम-द्वितीयकण्डिके**

Objective –पाकयज्ञपरिभाषाः,पाकयज्ञे सामान्यनियमाः।

Unit –2 **कौशिकगुह्यसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य तृतीयकाण्डिकातःपञ्चमकाण्डिकां यावत्**

Objective –इध्मस्थापनम्,अभिचारिककर्माणि

Unit –3 **कौशिकगुह्यसूत्रस्य प्रथमोऽध्यायस्य षष्ठकाण्डिकातःअध्यायान्तं यावत्**

Objective –स्थालीपाकनियमाः

Unit –4 **माण्डुक्योपनिषदः आगमप्रकरणस्य आदितः पादत्रयम्**

Objective –प्रणवमहिमावर्णनम्, प्रणवमहत्वम्

Unit –5 **माण्डुक्योपनिषदः आगमप्रकरणस्य चतुर्थपादात् प्रकरणान्तं यावत् ।**

Objective –अवस्थात्रयवर्णनम् ,शिवतत्त्ववर्णनम्

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

विषयेऽस्मिन् पाकयज्ञविषयाः , इध्मस्थापनादि नियमाः, स्थालीपाकविधिः, प्रणवमहिमा वर्णनम् तथा जाग्रत- स्वप्न-सुसुप्त्यादिनां अवस्था त्रयाणां वर्णनम् वर्तते। अस्याध्ययनेन छात्राणां प्रायोगिकज्ञानं नितरां सम्पाद्यते।

2nd Semester

Paper-9

विषयः- मुण्डकोपनिषद् (शाङ्करभाष्यम्)

Unit –1 प्रथममुण्डके प्रथमखण्डः

Objective –विद्या-अविद्ययोः भेदः, परा-अपराभेदः, अक्षरब्रह्मनिरूपणम्, सृष्टिक्रमः।

Unit –2 प्रथममुण्डके द्वितीयखण्डः

Objective –अग्निहोत्रवर्णनम् , अविद्यानिन्दा, गुरोपदेशविधानम् ।

Unit –3 द्वितीयमुण्डके प्रथमखण्डः ।

Objective –ब्रह्मस्वरूपनिरूपणम्,अक्षरपुरुषवर्मनम् , स्थावरजङ्गमादीनां व्रह्मजन्यत्वम्

Unit – 4 द्वितीयमुण्डके द्वितीयखण्डः

Objective – व्रह्मप्राप्त्युपायाः, आत्मतत्त्वनिरुपणम्, व्रह्मणः सर्वव्यापकत्वविचारः ।

Unit –5 तृतीयमुण्डके प्रथमद्वितीयखण्डौ

Objective –ब्रह्मनिरूपणम्, सत्यस्यमहिमा,जीवन्मुक्तिविचारः,विद्याप्रदानविधिः।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

पत्रेऽस्मिन् छात्राणां ज्ञानाय विद्या–अविद्ययोः भेदः, परा-अपराभेदः,अक्षरब्रह्मनिरुपणम्,सृष्टिक्रमः,अग्निहोत्रवर्णम्,गुरोपदेशविधानं,ब्रह्मस्वरुपनिरुप

णम्, ब्रह्मप्राप्त्युपायाः,आत्मतत्त्वनिरुपणम्,जीवन्मुक्तिविचारः,विद्याप्रदान विधिः इत्यादयः विषयाः प्राधान्येन पाठ्यन्ते । येन च्छात्रस्य विषयसंम्बन्धिज्ञानं तथा आध्यात्मिकज्ञानञ्च सम्यक् सम्पाद्यते ।

2nd Semester

Paper-10

Softcore,

विषयः- वेदानां वैशिष्ट्यं संहिताब्राह्मणारण्यकोपनिषदां परिचयश्च

Unit –1 वेदानां वैशिष्ट्यम्, वेदशब्दस्य व्युत्पत्तिः

Objective –वेदानांस्वरूपम्, वेदशब्दस्य चत्वारः अर्थाः ।

Unit –2 ऋग्वेदपरिचयः, यजुर्वेदपरिचयः

Objective –ऋग्वेदस्य पञ्चशाखा, यजुर्वेदस्य शुक्ल-कृष्णयोः भेदं निरुप्य यजुर्वेदस्य शाखागतपरिचयः ।

Unit –3 सामवेदपरिचयः, अथर्ववेदपरिचयः

Objective –सामवेदस्य शाखानां वर्णनं अथर्ववेदस्य शाखानां वर्णनं तदन्तर्गत -विषयाणां विवेचनम्।

Unit –4 ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणवैशिष्ट्यम्

Objective –चतुर्णामपि वेदानां ब्राह्मणपरिचयः, ब्राह्मणस्य दशविधलक्षणम्, ब्राह्मणवैशिष्ट्यं ।

Unit –5 आरण्यकोपनिषदां वैशिष्ट्यम् परिचयश्च

Objective – वेदानां -आरण्यकानां स्वरूपम् वेदानुगुणं उपनिषदां वैशिष्ट्यञ्च ।

Objective of the Paper

विषयोद्देश्यकथनम्-

चतुर्णां वेदानास्वरूपम् तथा मौलिकविषयाः तत्र प्रतिपादिताः। ब्राह्मण-आरण्यकोपनिषदांस्वरुपं तत्र वर्ण्यविषयाः के, तदपि पत्रेऽस्मिन् प्रतिपाद्यते। अतः एतस्य विषयस्य अध्ययनेन छात्राणां महान् उपकारः भवति।